

שמעון בולג תזכה להדים המתאימים — אין ספק שגם לביה"ס הגבוה לטכנולוגיה יהיה תפקיד חשוב בהתפתחות טכנו-הלכתית זו.

מאמרו של הרב ישראל רוזן המובא להלן, פותח לפנינו אשנב לדרכי העיון והפסיקה של בעיות טכנו-הלכתיות בתחום השימוש במחשבים בשבת. יש להדגיש שבניגוד למאמר הקודם העוסק ברעיונות לשימוש במחשבי-הכיס החד-ישימי, מטפל מאמרו של הרב רוזן בדרכי שימוש במחשבים מרכזיים עם מערכת מסופים, ולמרות הדמיון בחלק מהשאלות ההלכתיות קיימים כמובן גם הבדלים הטעונים דיון הלכטני נפרד.

הרב ישראל רוזן

פתרונות הלכטוניים לשימוש בשבת במחשב המיועד לקליטה ולקבלת חולים

לאחרונה הונהגה שיטת קליטה במחשב של המאושפזים בכל בתי החולים של קופ"ח. מחשב מרכזי קולט ופולט מידע על כל החולים בכל מוסדות הרפואה — באמצעות מסופים המותקנים במשרדי הקבלה.

המעבר למחשב, ודוקא לשיטה הריכוזית, נועד לא למטרות אדמיניסטרטיביות בלבד אלא לשפר את הטיפול בחולה ע"י מאגר מידע על אשפוז קודם ומחלות בעבר¹.

שאלת השבת התמקדה בלחיצת המקשים ובכתיבה ע"ג המסך, ובעיקר בהפעלת המדפסת המנפיקה מדבקות זיהוי בכמות הנדרשת. למדבקות המודפסות חשיבות רפואית עליונה, שכן הן מודבקות ע"ג כל הטפסים במחלקה, במעבדה ובטיפולים השונים, ועי"כ נמנעות טעויות רבות וקשיים בסענוח כתב יד בלחי קריא וכד'.

כל השקולים הללו הנחו אותנו בהתיעצויות ההלכתיות שקיימנו, ובחשיבה ההלכטכנית למציאת הפתרונות.

נפגשנו עם מספר רבנים ידועי שם וסכמנו את פנייתנו במכתב דלהלן:

1 ראה בהערותיו של ר' שמעון בולג בנושא, עמ' 132 סעיף משנה 2. — העורך.

המדון: סידורי שבת בחדר מיון - מחשב

בהמשך לשיחתנו בע"פ נרה לחוות דעתך במדון כדלהלן:

עובדות

- א. בבתי חולים של קופ"ה מתארגנת והולכת מערכת קליטת חולים ממוחשבת, מרכזית. בכל חדר מיון קיים מסוף, ובאמצעות מקשים ותצוגת מסך מכניסים את פרטי החולה, את המחלקה אליו הופנה וכיו"ב. אם החולה כבר שהה אי פעם באחד מבתי החולים - פרטיו כבר קיימים והם מופיעים ע"ג המסך.
- ב. לאחר שהפרטים קיימים - נותנים פקודה באמצעות מקש למחשב להוציא טפסים ומדבקות מתאימים באמצעות המדפסת שבחדר המיון. טפסים אלו מלוים את החולה בכל המחלקות ובפניה למעבדה, לטיפולים וכיו"ב.
- ג. לשימוש במחשב נודעת חשיבות רפואית, ולא רק מנהלתית, של שליטה על מיקום החולה, הדפסת שם ופרטים בצורה אחידה וברורה למניעת טעויות, ובעיקר: במחשב מאוחסנים גם פרטים על ה"הסטוריה הרפואית" של החולה. הרופא בחדר המיון יכול לקבל פרטים אלו ע"ג המסך.

הנחה

- ד. אין סיכוי ריאלי לשימוש בגברי בשבתות לפעילות זו. אם לא יפעל המחשב - כל התכתובת תהיה ידנית.
- ה. לא נדלקות כל נוריות כתוצאה מהפעילות הנ"ל, לא במסוף בחדר המיון ולא בחדר המחשב במרכז קופ"ה.
- ו. אין צורך בשום פעולת אדם להפעלת המחשב במרכז אלא רק בפקח היושב ומשגיח. כמו כן לא ישתמשו במחשב בשבת לשום צרכים אחרים. נקודה זו תהא נותנה לפיקוח ככל שניתן.
- ז. למיטב הכרתנו כל הפעולות של לחיצות המקשים והתצוגה ע"ג המסך יכולות להיחשב כדברגן בלבד, מבחינת סגירת מעגלים חשמליים ללא נזרות וכן ככתב שאינו מתקיים ע"ג המסך.
- ח. הבעיה, לדעתנו, מתמקדת בהדפסה שהיא דאורייתא, והיא נעשית בתהליכי שרשרת פעולות המתחילות מלחיצת האדם (מעין "כח כוח").
- בתכניתנו לשלב מנגנון גרמא, כמקובל עלינו, להפעלת המדפסת.
- פרטי הצעה יוגשו כשנכנס לחקר מדוקדק של הנושא.

1. האם מבחינה **ציבורית והלכתית** יש מקום לפקפק בגישה הנ"ל של פתרון בעית ה"דאורייתא" והשארת ה"דרבנן" כתקנם מתוך הסתמכות על קולות ביהס לחולים בחדר מיון?

2. אם ההצעה הנ"ל לצמצום חילול השבת תתקבל, — האם גם שומרי שבת יוכלו לפעול כך ללא חשש, מתוך הסתמכות על קולא באיסורי דרבנן בנסיבות אלו, או שמא מן הראוי להוציא המלצות לצמצום מירבי של הפעולות, ולפעול ביד שמאל או ע"י מקל (= שינוי) וכד'?

להלן התשובות:

רב א' 2:

לשאלה א': לענ"ד נראה שכל מה שניתן לצמצם חילולי שבת עדיף, וכ"ש אם מדובר במעבר מדאורייתא לדרבנן.

לשאלה ב': גישתנו צריכה להיות שגם יהודי שומר שבת יוכל לעבוד בכל המחלקות אם התנאים ההלכתיים מאפשרים את זאת. ומאחר שכל מה שיעשה זהו מדרבנן — אפשר יהיה לסמוך בכהאי גוונא על השיטות שאיסור דרבנן נדחה מפני חולה שאין בו סכנה. וכמובן שיש לפרסם בצמוד להוראות התפעול שזה צריך להצטמצם אך ורק לפרטים הנחוצים לצורך אותו היום ולא נתונים שאפשר למלאם אחר השבת.

רב ב' 2:

1. עיינתי בכתוב, ואני מסכים לאמור בסעיף ז' אם הכתוב בעלם (אחרי זמן לא ממושך) מבלי שהיא צורך לעשות פעולה נוספת כדי להעבירו. אכן זה בהנחה שסגירת המעגלים החשמליים כשלעצמם אין בזה משום מלאכה, וכן דעתי נוטה⁵.

2. לדעתי יש לצרף בכל מפעולות הנזכרות במכתב גם משהו העשוי לקבוע שהפעולות געשות דרך שינוי כמו שהעליתי בשיחתנו. הצורה המוצעת על ידי היא: מין אצבעון פלסטי שהאצבע נכנסת לתוכו והוא מוארך מעבר

2 בשיחה טלפונית ביום שני, י"ה באלול תשמ"ב, מסר לי הרב רוזן שליט"א כי רב א' הוא הרב זב ליאר שליט"א, ראש ישיבת קרית ארבע, ורב ב' הינו הרב שאול ישראלי שליט"א. חבר ביה"ד הרבני הגדול. כן הוסיף הרב רוזן ששאלה זו נדונה באריכות גם עם רבה של ירושלים הרב בצלאל זולטי שליט"א, ואף דעתו היתה להמליץ על שימוש בשבת בפתרונות ההלכסניים הנ"ל. — הרב מ. הלפרין.

3 דעתו של הגרש"ז איינברך שליט"א (בנקודה זו) הובאה לעיל עמ' 130 בהערה 5,4 — העורך.

לאורך האצבע שבתוכו, ובסופו מעין מקש שבו מקישים על המקש של המדפסת. אפשר שיתא רשום על האצבעון „שבת“, להזכיר את העובד ואת הרואה שזה מיוחד לשבת. אמנם אין בטחון שכלם ישתמשו בו, מ"מ ע"ז ניתנת האפשרות למי שרוצה שימנע מחילול שבת.

גם מרן הראשון לציון רבי עובדיה יוסף שליט"א הצטרף להיתר והביע הסכמתו:

„לשאלה הראשונה בדבר סידור גרמא למדפסת במחשב לבתי חולים לצורך חולה אפילו שאין בו סכנה — יש להתיר גרמא“.

תכנון, אפוא, מנגנון שבת למדפסת המחשב ומכשירים כאלו סופקו לכל בתי החולים של קופ"ח בארץ.

כמו כן בוצעו שינויים בתכנה של המחשב המרכזי ע"מ להביא לידי כך שכל הכתוב על המסך ייעלם מאליו⁴ לאחר 5 דקות, מבלי צורך בפעולת „מחיקה“. על ידי כך הכתיבה ע"ג המצג נחשבת „אינה מתקיימת“ — וכפי שסוכם בהתיעצויות ההלכתיות.

ליד כל מסוף פורסם שלט גדול המציין כי קיים במקום סידור שבת. כמו כן המלצנו על פרסום הנחיות תפעוליות מתאימות, כדלהלן:

הנחיות תפעוליות לשבת

להפעלת המדפסת לחץ על „לחצן השבת“ — פעם אחת בלבד — לאחר הפעלת מקש ENTER, והמתן. לאחר כ-15 שניות תופעל המדפסת למשך כ-80 שניות בלבד.

המלצות מנהלתיות

1. בשל קדושת השבת יש לצמצם את הפעולות למינימום הכרחי. לכן הנתונים שילקחו לצור קבלת חולים יהיו רק:
שם משפחה ופרטי ת"ו, כתובת, מין וגיל
2. נא לבקש ממשפחת המאושפז להופיע שנית במוצאי שבת, או ביום א' להשלמת הפרטים החסרים.
3. מומלץ לבצע את כל לחיצות המקשים ב„שינוי“ (מבחינה הלכתית). פרטים ניתן לקבל במחלקה לדת ולכשרות במרכז קופ"ח (טלפון: 03-262211).
4. מומלץ לא לחתוך את ניירות המדבקות אלא להסיר את המדבקות ביד ולהעבירו לדף אחר, חתוך מראש. פעולה זו יכולה להיעשות ע"י משפחת המאושפז.

שבת שלום

4 ראה מאמרו של שמעון בולג פסקה א' עמוד 131 ובהערה 2 שם.